

Erton Aydin
Ankara Mr

GEREKÇE

Gelişen teknoloji bir taraftan insanlığa hizmet ederken diğer taraftan da insan yaşantısı ve çevre üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır. Her yıl birçok çalışan iş kazasına uğramakta, birçoğu ise işe bağlı hastalıklara yakalanmaktadır. Günümüzde, çalışma şartlarına uyum güçlüğü, firmaların rekabet ortamında kâr ve verimlilik artışı için üretim temposunu artırması gibi çeşitli nedenler iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili problemleri de beraberinde getirmektedir.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde iş sağlığı ve güvenliği, ülkeler için sosyal ve ekonomik gelişim sürecinde önemli öğelerden biridir.

2003 yılında 91'inci Uluslararası Çalışma Konferansı'nda kabul edilen Küresel İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi'nin giriş bölümünde de ifade edildiği gibi, iş kazaları ve meslek hastalıkları, insanlık için büyük acı ve kayıp yaratan, ekonomik olarak da hayli maliyetli bir sorundur.

İş kazalarının neden olduğu can ve mal kayıplarının büyük boyutlara ulaşması tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de konunun önemini gündemde tutmaktadır. 13 Mayıs 2014'te Manisa ilimizin Soma ilçesindeki kömür madeninde yaşanan ve 301 madencimizin ölümüyle sonuçlan madencilik kazası ülkemizin en çok can kaybı ile sonuçlanan iş ve madencilik kazası olarak kayıtlara geçmiş, akabinde 7 Eylül 2014 tarihinde İstanbul Mecidiyeköy'de yapımı süren inşaat alanında yaşanan asansör kazasında ise 10 işçimizin yaşamını kaybetmesi kamuoyunda derin bir üzüntü ve farkındalık oluşturmuştur.

Bu tür iş kazalarının en önemli maliyeti kültürel maliyet olup, ekonomik maliyetler bir şekilde telafi edilmesine rağmen kültürel kayıpların telafisi mümkün bulunmamaktadır. İş kazası ve meslek hastalığı sonucu sürekli iş göremezlik veya ölümle sonuçlananlarda ailenin ve yakınlarının duyduğu elem ve yoksunluk en önemli sonuçlar olmasının yanında yetişmiş insan gücünün kaybı da ülkelerin maliyet hanesine yazılması gerekir.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının maliyetinin çalışan, işletme ve ulusal ekonomi üzerindeki etkileri açısından üçayaklı değerlendirilmesi uygun bir yaklaşım olacaktır.

Çalışanlar açısından değerlendirildiğinde; kişinin yaşamını yitirmesi iş kazaları ve meslek hastalıklarının sonuçlarından en önemlisidir. İnsan yaşamının değerini ölçmek ve maliyetini değerlendirmek olanaklı değildir. İş kazasına uğrayan kişi yaşamını yitirmese bile beden ve ruh sağlığında önemli kayıplar oluşabilmektedir. Çalışma gücü azalan veya çalışmayacak durumda sakat kalan kişi işsizlik sorunuyla da karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum işyerinde meydana gelen bir kaza veya hastalık nedeniyle aktif çalışma yaşamından uzaklaşan bireylerde ailevi sorunlara yol açabileceği gibi aile bütçesi yönünden ekonomik sorunlar da oluşturabilmekte ve kişinin ruhsal sağlığının bozulması ile birlikte kişi toplumdan da soyutlanabilmektedir. Makro düzeyde düşünüldüğünde ise bu durumun işgücü potansiyelinin azalmasına, tedavi ve rehabilitasyon masraflarının artmasına ve sigorta primlerinde artışa neden olacağı düşünüldüğünde konunun önemi daha iyi kavranacaktır.

İşletme açısından durum değerlendirildiğinde; iş kazaları nedeniyle işgücü kaybı, makine, malzeme, ürün kayıpları meydana gelmekte, birçok durumda üretimin durması gerekmekte, bunun sonucu olarak işyerinde yeniden düzenleme ve onarım çalışmaları beraberinde gelmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde iş kazaları ve meslek hastalıklarının işletmeler üzerindeki en önemli etkisi işletmenin verimliliğini düşürmesi ve itibarını zedelemesidir.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının işçi ve işyeri üzerindeki maliyetleri yanında ulusal ekonomiye de önemli maliyeti bulunmaktadır. Sosyal güvenlik sistemi ile hastane, rehabilitasyon merkezi gideri gibi toplumun tümüne yüklenen maliyetler söz konusudur. İş kazaları ülke ekonomisinin üretken kapasitesini olumsuz yönde etkileyerek ulusal kalkınmayı engelleyici ve ulusal refahı azaltıcı bir etkiye sahiptir. Genel olarak iş kazaları ülke kaynaklarının yok olmasına, iş gücü ve iş günü kayıplarının önemli boyutlara ulaşmasına neden olmakta, çalışma barışını bozmakta ve ekonomik büyümeyi engellemektedir.

ILO kaynaklarına göre her gün 6300 çalışan, yılda ise 2.3 milyondan fazla çalışan iş kazası ya da meslek hastalıkları nedeniyle hayatını kaybetmektedir. (2 milyonu meslek hastalıkları, 350.000'i iş kazaları nedeniyle) Dünyada her gün 1 Milyon, yılda ise yaklaşık 313 milyon iş kazası olmakta ve bunların bir çoğu uzun süreli iş göremezlikle sonuçlanmaktadır. Ülkemizde ise 2013 yılında 1.611.292 işyeri faaliyet göstermiş ve bu işyerlerinde 12.484.113 işçi istihdam edilmiştir. Bu işyerlerinde 191.389 sigortalı iş kazası geçirmiş, 371 meslek hastalığı vakası meydana gelmiş, toplam 1.360 kişi iş kazaları sonucu hayatını kaybetmiştir. 2013 yılında iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu kaybedilen iş günü sayısı ise 2.358.195 dir. Sürekli iş göremez sayısı ise 1.694 dür. Bu rakamlara göre, Türkiye'de günde; yaklaşık 524 iş kazası olmakta, 3,7 kişi iş kazası sonucu hayatını kaybetmekte ve 4,6 kişi iş kazası sonucu iş göremez hale gelmektedir.

Ülkemiz, iş sağlığı ve güvenliği alanında önemli değişimlerin ve gelişmelerin yaşandığı bir süreçten geçmektedir. İşyerinde kazaya neden olabilecek çalışma ortam faktörlerinden insan faktörüne kadar tüm etkenlerin sistematik bir şekilde ele alınarak yani işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin uygulanmasını sağlayarak ortadan kaldırılması veya bu etkenlere yönelik tedbir alınması ile çalışanların bilinçlendirilmesini amaçlayan çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir. Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının oluşturulması, çalışma hayatının öncelikli şartı ve tüm sosyal tarafların ortak sorumluluğudur.

Yukarıda sözü edilen nedenler ile ülkemizde meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıklarının toplum üzerindeki sosyal ve ekonomik etkilerinin araştırılmasına, çalışma barışının tesisi için iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kabul edilebilir düzeylere indirilmesinde kurum ve kuruluşlar ile işveren ve çalışanların üzerine düşen görevlerin belirlenmesi için, Meclis Araştırması açılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.